

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТИ

Година XVII.

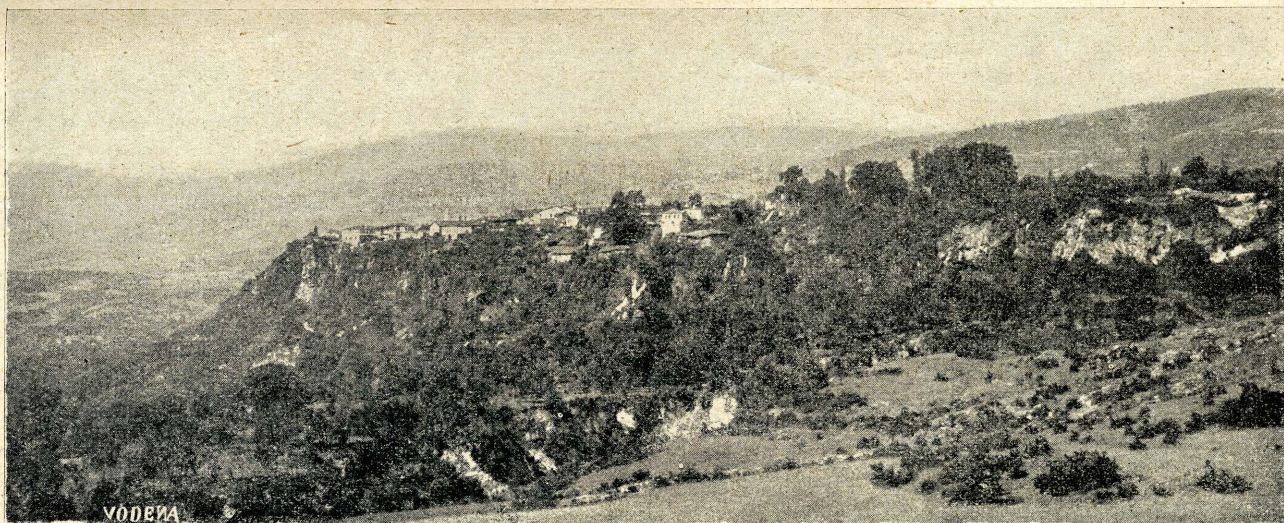
Априль — 1925.

Книга 4.

фот. Пейо

ИЗЪ ПИРИНА — В. ГЪЗЕЙ.
(Надъ 2500 м).

Водень

ПОКРАЙ БИСЕРИТЪ НА МАКЕДОНИЈА

(Гледки и настроения отъ прозореца на влака)

Селото се закри задъ хълмиститъ възвишения по брѣговетъ на дветъ езера. Ние минаваме презъ обширни лозя, които се простиратъ по цѣлия кржгозоръ додето окоето достига и следъ това завиваме къмъ Патели. Още малко и ние ще минемъ покрай това прочуто българско село. Съжалявамъ, че не можахъ да си взема сбогомъ отъ неговитъ добри българци, чиито думи никога не ще забравя. Най-много обичахъ да идвамъ тукъ по височинитъ край селото, отдето се виждаше цѣлото Островско езеро.

Дъждътъ бѣше престаналъ и остъръ вѣтрецъ раскжсваше тъмнитъ облаци. Тукъ-тамъ по небето се показва синина, а по върховетъ се влачеха бѣли кждрави мъгли, прилични на гигантски памучни корони. На изтокъ се бѣше вече съвсемъ прояснило и ние се радвахме, че скоро слънцето ще ни огрѣе.

Влакътъ продължаваше да лети. Обиколихме още нѣколко хълмчета и изведнѣжъ предъ насъ блесна съ всичката си величествена синина Островското езеро. Току надъ водитъ е кацнало Патели, скромно селце съ каменни кжщички и разградени дворища. По-скоро то прилича на развалини отъ нѣкогашенъ древенъ градъ, надъ който тукъ-тамъ се издига синкава струя димъ. Влакътъ минава покрай самото село, току до крайнитъ му кжщи. Пателийци наизкачаха по-портитъ, замахаха кърпи и шапки, но влакътъ бързо отмина. Машинистътъ забелѣза на време всичко и за да избѣгне неприятната нему сцена, подкара влака толкова бързо, че селото за мигъ остана задъ гърба ни.

Отъ тукъ нататкъ граматниятъ влакъ се движеше по самия брѣгъ на езерото чакъ до Острово. Отъ лѣво се издигатъ високи и стрѣмни скалисти брѣгове, а отъ дѣсно плискатъ синитъ сапфирени

вълни, които се губятъ и се сливатъ съ безкрайността. Погледътъ се плѣзга по гладката повърхностъ, кжпи се въ лазуръ и играе съ сребърнитъ крила на чайкитъ.

Но ние скоро ще оставимъ това чудно езеро. Азъ никога вече не ще го видя и само съ болка ще си спомнямъ за нѣкогашнитъ хубави часове които съмъ прекарвалъ надъ неговитъ води. Обичахъ да гледамъ играта на неговитъ вълни, блѣска на залутани лжчи по каменливото дѣно, дивотата на брѣговетъ му и хаоса на тъмно-сини дълбочини.

На Островската гара спрѣхме само за минута, колкото да хвърлимъ последенъ погледъ назадъ и пакъ поехме покрай самото градче. Острово е разположено на високъ брѣгъ, по който сж накацали малки бѣли кжщички, повечето турски. Отъ тукъ навѣрно се открива величествена гледка къмъ езерото и малкото островче, което е дало името на градчето. На него се издига върху старинни развалини разрушено минаре на джамия, може би нѣкогашна българска църква. Времето е покрило всичко съ насипъ и буренакъ, а и отдалечъ не може да се различи добре старината.

Отъ тукъ нататкъ влакътъ възвиема по склоноветъ на гористата и обилна съ буйни потоци Чакирска планина. Отъ лѣво се издигатъ последнитъ скалисти възвишения на Ниси-дагъ, а задъ тѣхъ все още продължава да наднича Каймакъ-чаланъ, като че ли този гигантъ не иска да ни изпусне изъ своя взоръ. Скоро достигнахме до хубавото селце Владово, закжтано срѣдъ зелени височини. Тукъ влакътъ се забави около половинъ часъ и ние използвахме времето да накършимъ зеленина и накичимъ вагонитъ. За нѣколко минути само тази дълга черна змия се обърна въ

огромна зелена гжсеница, на която само главата оставаше черна, защото машинистът не се съгласи да поставим и там зеленина. Но затова пък всичко друго беше покрито от горе до долу с млади сочни клончета и ранни пролетни цвѣта, каквито тук имаше въ изобилие.

Навсѣкжде дето минавахме привличахме вниманието на всички. Населението ни изглеждаше съ радостна усмивка, а лицата на чужденците се изкривяваха въ очудена гримаса или сподавенъ гнѣвъ. Настроението ни беше празнично и си остана такава чакъ до вечерята, когато слѣзохме въ Солунъ.

Имаше какво да се гледа изъ пѣтя и азъ не смѣяхъ да напусна нито за минута прозореца. Отъ дветѣ страни на желѣзнопѣтната линия се редѣха величествени картини: ту исполински върхове, скали-сти или цѣли покрити съ гора, ту дълбоки долове, заспали въ сѣнката на вѣковни букове, ту буйни и бистри потечета, скачащи съ бѣла пѣна отъ камъкъ на камъкъ. За пръвъ пѣтъ следъ толкова време азъ виждахъ гора и свежа зеленина и окото не можеше да се насити на тѣзи кади-фяни тонове, които навсѣкжде изпълваха кржгозора.

Но най-хубавото, най-дивното кѣтче, това е Воденъ, хубавиятъ български Воденъ, който никога не ще забравя. Искане ми се да пиша за него, но ме е страхъ да не разваля само чудното си впечатление безъ да предамъ поне частца отъ неговитѣ прелести. Никога не съмъ виждалъ подобенъ край и по голѣма фантазия отъ тази действителност! Тя може само да се съзерцава но не и да се опише.

Отъ Владово влакътъ върви презъ високъ проходъ, прави хиляди завои, пресича много рѣкички, спуска се надолу, пакъ възвѣема по върховетѣ и най-после излиза на високо плато не особено широко, но цѣлото залесено. Тукъ-тамъ се зеленѣятъ равни ливади и лозя, срѣдъ които се издигатъ кичести орѣхи и разкривени смоковници съ бѣли стѣбла и разжсани листи. Колкото повече приближаваме Воденъ, толкова по пѣстра става картината. Гората се свършва вече, но всичко е покрито съ обширни овощни градини — череши, смоковници, орѣхи, ябълки, сливи, круши. Гарата е предъ самия градъ, но отъ тукъ той се вижда само като малко селце, закрито въ гжста зеленина. Наоколо се издигатъ кждрави върхове,

надвесени като вѣрни стражи надъ платото. Само къмъ изтокъ хоризонта е откритъ. Тамъ се синѣ чисто лазурно небе, което като че ли се издига направо изподъ земята и което изглежда така близко, че да посегнешъ съ ржка — ще го уловишъ. Тази картина направи на всички впечатление, но никой не се помжчи да си обясни защо тукъ небето е така близко. Всички бѣхме заети съ нашитѣ пѣсни, които тукъ бѣха особено грѣмки и тържествени, макаръ че на гарата имаше само нѣколко чиновници-гърци и две-три момчета, които продаваха съ кошници смокви и ябълки. Безъ да се смушаватъ отъ гърците, тѣ ракламираха стоката си на хубавъ български езикъ и току подканяха отъ вагонъ на вагонъ да си купимъ по нѣщо за „сто пари“.

Най-после влакътъ потегли по равнището и не

Пиринъ — Тевното езеро съ Белемето, Пилафъ тепе, Каменица и Арапъ междж
фот. К. х. Радоновъ

изминалъ още два-три километра, започна стремително да се спуска надолу. Ние слизахме почти по отвесни скатове и правехме най-опасни завои. Право предъ насъ, въ подножието се разкри цѣлата Солунска равнина съ всичкия си просторъ и непостижимъ за окото хоризонтъ, цѣла залѣта съ слънчевъ блѣсъкъ и лека синкава мъгла. Сѣкашъ това беше нѣкакво зелено море, заспало дълбоко въ неподвиженъ сънъ. Неговиятъ брѣгъ се издига стрѣмно нагоре до 500 метра, за да започне отъ тамъ къмъ западъ високото Воденско плато.

Ние се спускаме бързо по пѣсчливия скатъ. Каточе ли влакътъ иска по-скоро да слезе въ равнината, за да се освободи отъ притискащитѣ го висоти. Още минута-две и ние ще бждемъ вече долу и ще си отдѣхнемъ, защото тѣзи ужасни спускове ни държатъ въ напрегнато състояние. И когато машината забави своя ходъ по равнището, ние всички

наскачахме по прозорците, за да видим пжтя, по който сме слезли. И изведнаж — —

Неочаквана величествена гледка!

Задъ насъ бѣше Воденъ, издигнатъ въ висинитѣ, като че ли чуждъ на този свѣтъ.

Полеето се вдава навътре въ дълбока, хълмиста джга, надъ която изведнѣжъ се издигатъ стрѣмни гигански стени, покрити съ вѣковна гжста гора. Нейното зелено облѣкло е раздрано отъ нѣколко сиви скали, които самотно надничатъ въ пропастьта. Тѣмо на дъното, по срѣдата на тази джгообразна стена се бѣлѣятъ сградитѣ и кубетата на нѣкакъвъ манастиръ, цѣлъ загннатъ въ зеленина. А още по-нагоре, надъ манастира и на самия край на пропастьта е кацналъ Воденъ съ своитѣ чисто бѣли кжщи, високи църкви и заострени минарета. Всѣка кжщица си има своя рамка отъ дървета и срѣдъ зеленината се бѣлѣе като чайка надъ изумрудени вълни. Но това не е всичко. Каточели току изподъ самия градъ извираатъ десетина буйни рѣкички, чиито води се спускатъ въ дълги, неравни водопади, едни по-долу, други по-горе срѣдъ гората, а бѣлата имъ лѣна лъщи на слънцето като сребро. Бучението имъ е като ревътъ на гладенъ лъвъ въ пустинята, а яростъта имъ надминава съскането на свирепа тигрица.

Не е ли Воденъ най хубавата и най-смѣлата мечта на природата? Не е ли това най-чаровната фантазия, въплътена въ формитѣ на едно земно кжтче? Творецътъ е художникъ надъ всички художници и на всѣкжде е изсипалъ своята мощъ, но тукъ при Воденъ неговата творческа сила е достигнала своя връхъ.

Ако народътъ имаше усѣтъ къмъ красивото въ природата, той непременно би създалъ за Воденъ единъ отъ най-хубавитѣ си митове, за да възхвали твореца, който е създалъ този дивенъ кжтъ съ неговата шеметна пропасть, потънала въ зеленина, съ неговитѣ величествени водопади и съ тѣзи малки кжщици, прѣснати изъ гората като бѣли гълъби, на кацали на отдишъ въ сочна ливада.

Тукъ нѣкога е била столицата на Самуила. По какви съображения |се е преселилъ тукъ царьтъ? Държавни ли интереси сж наложили това или пъкъ той просто е искалъ да си почива срѣдъ дивната природа следъ кървави, победоносни войни? Въ такъвъ случай той не би могълъ да направи по-добъръ изборъ. Кжде другаде би било по-спокойно подъ сѣнкитѣ на старитѣ дървета и кжде другаде по-слад-

ко би го приспивалъ шумътъ на водопадитѣ? Отъ тукъ той е бранилъ вратитѣ къмъ западна Македония, а отъ високитѣ кули на двореца си е хвърлялъ жаденъ погледъ къмъ равнината около зжбеститѣ стени на Солунъ. Въ хладнитѣ сѣнки на свещенитѣ гори той е замислялъ грандиознитѣ планове за войнитѣ си съ Василия Българоубицеа. Тукъ сж пирували храбри боляри победенъ пиръ, а млади болярки, останали да жалятъ по вѣрно либе, сж везѣли съ златни и сребърни нишки свилени мантии за победителитѣ.

Какви тъмни спомени за древно величие криятъ въ недрата тѣзи усой, какви пѣсни за стари подвизи пѣятъ пѣнливтѣ води на водопадитѣ! Но кой се вслушва въ тѣхъ? Кой се рѣе сега въ гората, за да чуе безмълвната легенда на нейнитѣ недра? . . .

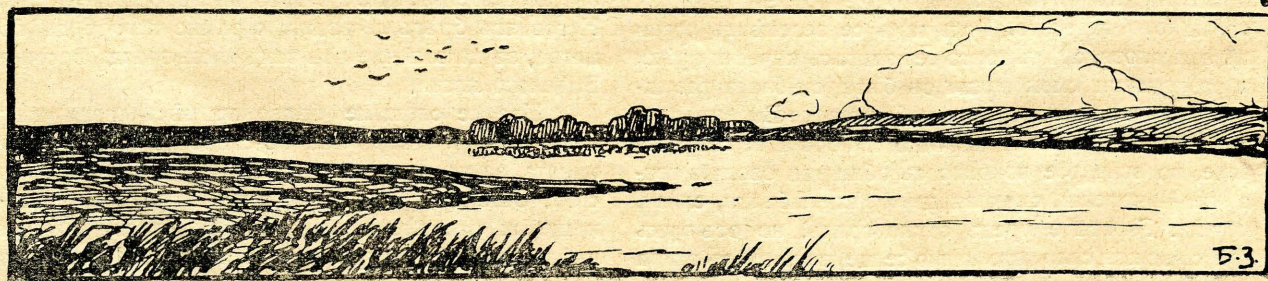
Дълго още не можахъ да откъсна погледъ отъ дивния Воденъ и искрено съжалявахъ, когато той се изгуби отъ очитѣ ми. Видѣхъ го само още веднажъ отъ гара Вертикопъ въ полето. Но отъ тамъ той изглеждаше като чуденъ миражъ, обвитъ въ прозирна синкава мъгла. Кжщичкитѣ едва се забелѣзваха като малки бѣли капки по тъмно-зелено кадифе, а водопадитѣ приличаха на дълги сребърни колони на старъ дворецъ, останали да стѣрчатъ като самотенъ споменъ. . .

После всичко се изгуби. Ние завихме право на югъ къмъ Верея, почти до политѣ на Негушъ-планина и привечеръ бѣхме вече край брѣговетѣ на най-южната българска рѣка — Бистрица. Отъ тамъ влакътъ зави къмъ изтокъ и когато слънцето се спуснаше задъ върховетѣ на Нидже-планина, Соколъ и Добро-поле, ние пресѣкохме Вардара. Неговитѣ води широко и спокойно отиваха на отдишъ въ морето.

Следъ това настѣпи нощъта, ясна и звездна. Надъ равнината се спусна мракъ и закри отъ погледа Негушъ, Кожухъ, Паякъ и китната Бѣласица. Нейнитѣ върхове до късно слънцето обвиваше въ златенъ плащъ, Нататъкъ бѣха насочени всички погледы и всѣки виждаше въ нея собственото си спасение да сияе съ чуденъ блѣсъкъ, който само душата разбира и вижда.

Но тъмната нощъ покри всичко, а и ние следъ малко бѣхме вече всрѣдъ суетния шумъ на Солунската гара.

Кр. Миятевъ.

ПЪРВОТО ИЗКАЧВАНЕ НА МОНБЛАНЪ

По О. Е. МАЙЕРЪ и др.

Най-голямото откровение, което срещнахъ въ Алпитъ, пише *Оскаръ Ерихъ Майеръ*, е онова създаване на природата, на което хората сж дали скромното име Бѣлия връхъ — *Монбланъ*.

По неговитѣ ледници и снѣжни полета почва историята на планинарството и въ тѣсна връзка съ нея и историята на вкуса и разбирането за романтично-героичното въ природата.

Още около 1500 година *Монтенъ* пише въ своитѣ „Пѣтни впечатления“: — „Подъ Шафхаузенъ Рейнъ се натъква въ леглото си на груби скали, о които се пречупва и пада въ образуваната отъ тѣхъ пропасть, като прави единъ голѣмъ скокъ, странно шумящъ и пенящъ се. Това пречи на лодкитѣ да плуватъ по-нататъкъ и прекъсва воднитѣ съобщения по тая рѣка“.

Това е впечатлението на тоя великъ французинъ отъ грандиозния Рейнски водопадъ. Неговото време още нѣмаше уши за звучнитѣ гласове на природата.

Класически примеръ за промѣната на вкуса презъ течение на вѣковетѣ ни дава *Таверниє*, чиято дума на времето се ценѣше. Той прославя като най-прекрасния кжтъ на света горната частъ на Женевското езеро, една оценка, съ която бихме могли да се съгласимъ и ние. Но ние отправяме погледа си надъ блѣстящата повърхностъ на езерото, надъ обраслия въ мжхъ и бръшлянъ замъкъ Шилъонъ нагоре къмъ збѣститѣ връхчета на Дан-дю-Миди и вѣчнитѣ снѣгове на планинитѣ около голѣмия Санъ-Бернаръ. А Таверниє обръща грѣбъ на „негостоприемнитѣ планини,“ за да се радва на покрититѣ съ лозя хълмове на отсрѣщния брѣгъ, на бѣлитѣ кжшурки на богато подемащето се население и на плодородната земя.

Само видѣтъ на победената отъ човѣка и нѣкакъ „полезна“ направена природа се харесваше тогава. Човѣкътъ отъ онова време обичаше въ природата своето собствено дѣло: той разбираше нейния езикъ само тамъ, дето бѣ успѣлъ да ѝ наложи собственя свой.

Така спѣше и съкровището на Монбланъ, тогава неоткрито още за човѣчеството, докато пълната съ предчувствия речъ на единъ мжжъ тури началото на една нова епоха въ световната история. Отъ висока скала гледа той въ шумящото джрело на единъ планински потокъ: „Дълго стояхъ азъ тамъ, подпрянь о едно дърво и гледахъ отъ време на време, какъ пѣната и синкавитѣ води прѣскачатъ и заглушаватъ съ шума си крясъка на гарванитѣ и на грабли-

витѣ птици, които скачаха отъ скала на скала и отъ храстъ на храстъ на около стотина човѣшки боя подъ мене.“

Това е пробуждането на единъ модеренъ усетъ за природата. Човѣкътъ, който ни говори така, бѣ роденъ подъ Монбланъ, паметникътъ му се издига въ родния му градъ Женева: *Жанъ Жакъ Русо*.

Това е времето, когато градинаритѣ престанаха да си играятъ като деца съ великата природа: тя самъ почва да говори на хората. Това е времето, когато Бѣлиятъ връхъ въвести името си и далечъ въ полето: защото тогава само шамоничени го наричаха така, а жителитѣ отъ равнината го именуваха Мон-Моди — „Проклетия връхъ,“ по чиито снѣжно-

Слизане отъ Монъ Бланъ

ледени склонове не растѣше лозата и не се люлѣеха житни класове.

Мощниятъ езикъ на природата заглуши гласа на полезно-плоското. Първитѣ туристи дойдоха въ Шамони. Но тѣхъ скоро ги забравиха. Едва англичанитѣ *Уиндхамъ* и *Покотъ* въ 1741 год. разкъсаха булото. Тежко снаряжени и въоръжени потеглятъ тѣ като на завоевателенъ походъ противъ нѣкое диво племе въ сърцето на Африка отъ лагера си на на р. Арва надъ Шамони и следъ нѣколко часовъ ходъ стигатъ на *Монтанверъ* отдето слизатъ и на *Мер-де-Гласъ* — Леденото море. На връщане тѣ разказватъ на женевчани за тоя ледникъ, като го уприличаватъ на развълнуваното отъ силна буря и въ тоя моментъ вледенено Женевско езеро.

Излетѣтъ до Шамони става мода. Почва времето, когато излетницитѣ пишатъ въ кжщи: *J'ai fait l'ascension du Montblanc jusqu'au — Montanvert* (азъ

изкачихъ Монбланъ до — Монтанверъ). А че Монтанверъ е само една едва 1900 м. висока планинска тераса съ зелена моравя, която даже не лежи на пътя за Монбланъ (4810 м.), това ни най-малко не пречеше на въодушевляването.

Почва времето на борби и победи. Въ фантастиченъ възторъ поема *Бури*, художникъ и литераторъ, псалтъ въ Женевската катедрала, туристическата гега, зарязва службата си и се бори цѣль животъ за бѣлия великанъ — напусто. Сломенъ старецъ, съ побѣлѣла глава блѣнува той още отъ своя прозорецъ за приказния замъкъ на Савойскитѣ Алпи, блѣнува и почва да вѣрва въ своя блѣнъ, че е билъ тамъ нѣкога горе, дето вѣтърътъ развѣва бѣлитѣ вуали по снѣжнитѣ склонове.

Въ 1760 година идва въ Шамони двадесетгодишниятъ женевски естествоизпитателъ *Орасъ Бенедиктъ де Сосюръ* и изкачва върха *Бреванъ* (2525 м.), на другия брѣгъ на р. Арва, точно срещу Монбланъ. Тукъ предъ очитѣ му се открива цѣлата верига на Монбланъ въ своя най-величественъ видъ и той решава да завладѣе Бѣлия върхъ на шамоничани. Той общава голѣмо възнаграждение томува, който намѣри пътя за върха и на три пѣти въ черквата въ Шамони известяватъ за това на населението. Много ловци и главно дирачи на скжпоценни кристали и скжровища сж се лутали далечъ навжтре въ планината и къмъ тѣхъ се е оправялъ зовътъ на Сосюра. Но дълги години никой не се осмѣлява да посегне на Бѣлия Монархъ.

Презъ това време — въ 1767 година де Сосюръ направя своята първа обиколка около масива на Монбланъ, за да огледа своя върхъ отъ вси страни; а при втората си обиколка презъ 1774 год. той изкачва върха *Грамонъ* (2737 м.), срещу Монбланъ отъ южната страна на масива, и у него още повече се затвърдява желанието да се изкачи върха. Едва петнадесетъ години следъ обета на Сосюръ, презъ 1775 год. четирима души отъ Шамони правятъ първия сериозенъ опитъ къмъ върха, но достигатъ само до *Гранъ-Мюле* (3050 м.). Презъ 1783 г. следватъ други два опита (единиятъ отъ поменатия по-горе *Бури*), но сжщо безъ успѣхъ. На следната година *Бури* повтаря своя опитъ заедно съ двама души отъ Шамиони, които успѣватъ да стигнатъ гребена между *Егюи* и *Дом-дю-Гуте*.

На следната година Сосюръ въ съгласие съ *Бури* поржчватъ да се построи една хижа и на 17 септември потеглятъ отъ тамъ нагоре, но поради многото новъ снѣгъ не могли да стигнатъ далечъ.

*

Една година по-късно, на 30 юни 1776 г. единъ момъкъ слиза отъ планината. Кожата на широкото му кокалесто лице изгорела, дрехитѣ му окжсани: две нощи е спалъ той горе въ скалитѣ и цѣль день се е луталъ между серацитѣ и пукнатинитѣ на безкрайнитѣ снѣжни полета на Монбланъ. Бѣлото кубе се показа и голя пътъ по-високо отъ неговата устремена нагоре желѣзна воля.

При първитѣ колиби той среща трима души съ ледокопки, вжжета и геги, трима отъ най-добритѣ водачи въ селото по него време. И почти сърдито, като че ли незвани гости настжпятъ въ царството му, ги пита той: „Какво ще правите тамъ горе?“ — „На кози“ отговорятъ му лаконически тѣ. Той подига рамене, хвърля върху имъ пѣленъ съ подожрение погледъ и бърза надолу. „Господинъ де Сосюръ е общалъ награда, който достигне върха на Монбланъ, а за една коза човѣкъ не се приготвя така“ проехтява подире имъ неговиятъ гласъ.

Той влиза въ кжщи внезапно решенъ. Съ детска радостъ го посрѣща жена му, която живѣе въ постоянни тревоги за мжжа си, който се губи често по цѣли недѣли изъ планината, безъ да каже кжде. Но радостъта ѝ е за малко. Той се преоблича, приготвя си храна, лѣга за малко въ сѣното, па грабва планинската си гега и потегля по тъмно следъ тримата.

Това е *Жакъ Балма* двадесетичетиргодишниятъ събирачъ на кристали, саможивъ, честолюбивъ момъкъ, съ винаги напрегната енергия въ едно тѣло, което нищо не бѣ въ състояние да пречупи. И като повечето силни натури, които вѣрватъ свои собствени пжтища, той не бѣ особено обичанъ отъ своитѣ съселаяни. Особено водачитѣ неблаговолѣха къмъ тоя чудакъ-младежъ, който като тѣхъ се осмѣляваше да опита разрешението на голѣмата задача, и чието тѣлесно и духовно превъзходство тѣ не можахъ въ себе си да не признаятъ. Загова го посрещнаха неохотно и се дърпахъ на страна отъ него и тримата тия водачи, когато той на разсъмване ги събуди на Монтанъ де ла Котъ, дето тѣ прекараха нощта, и имъ заяви, че ще вѣрви съ тѣхъ, да търсятъ пжтя за Монбланъ.

На върха *Домъ-дю-Гуте* (4331 м.) четирмата догонватъ други трима водачи, тръгнали отъ друга страна да търсятъ пжтя за нагоре, и заедно продължаватъ нататъкъ по гребена презъ *Кол-дю-Гуте* до къмъ подножието на *Камилскитѣ Гърбици* (*Bosses du Dromadaire*), дето гребенътъ става толкова стрѣменъ и тѣсенъ, че изглежда, като че ли е невъзможно да се вѣрви по-нататъкъ по него. Подъ впечатлението на безкрайната планинска самота и при вида на шеметния гребенъ угасва мжждѣщиятъ пламъкъ на тѣхния куражъ и водачитѣ не намирайки другъ изходъ решаватъ да се вѣрнатъ. Само единъ хвърля решително раницата си на снѣга и почва съ гегата и подкованитѣ си обуца да копае стжпки въ заледения снѣгъ, които го извеждатъ на тѣсния гребенъ. *Жакъ Балма* е първиятъ, чиито погледъ пада въ бездѣлната пропасть на югъ отъ гребена на *Камилскитѣ гърбици*. Но и тоя шеметенъ погледъ го не стрѣска, той сѣда ездешкомъ върху гребена и така се придвижва нагоре, докато растящата тѣснота на гребена и стрѣмнината на странитѣ му, хаосътъ отъ впечатления, далечината на върха и самотата не накарватъ и него да се вѣрне.

Останалъ самичакъ късно следъ обѣдъ надъ 4000 м. височина срѣдъ най-обширната снѣжна областъ,

която Алпитъ познаватъ, прекаралъ две нощи въ скалитъ и третя на пжтъ, човѣкъ би помислилъ, че тоя момъкъ ще направи всички усилия, за да излезе преди нощта отъ ледената пустиня. Но става невѣроятното: той не се признава победенъ и продължава борбата. Ако не върви тукъ, ще върви на друго мѣсто. Той слиза на Голѣмото Плато (Grand plateau) познато му вече отъ по-рано, и го прекосява къмъ широкия процепъ надъ стръмната ледена стена, който огражда връхния конусъ отъ северъ. Останки отъ паднала прѣспа сж запълнили на едно мѣсто процепа и образуватъ нѣщо като мостъ, по който той минава и почва да копае съ върха на гегата си стѣпки въ заледения снѣгъ на около 500 м. високата стена. И ето че той успѣва да достигне по тая стѣлба отъ стѣпки на североизточното рамо на Монбланъ, само около 200 м подъ върха, къмъ който води леко наклоненъ снѣженъ склонъ. Тукъ свършваха всички мжчнотии: тайната на Монбланъ бѣ разбулена.

Слънцето залязва, буря подига сиви снѣжни облаци отъ Италия възъ планината. Въ мъгли слиза Балма по своята стѣлба на платото, прекарва нощта на ледника и на сутринята се връща въ кѣщи отмалялъ, изчерпалъ всички сили.

Пжтътъ на ледника бѣ намеренъ, но още не извървянъ до край. Че той наистина водѣше къмъ целта, трѣбаше да се потвърди съ достовѣренъ свидетелъ. Балма пазѣше скрито тайната си. Честолюбieto му не позволяваше да я сподѣли съ нѣкой отъ водачитѣ, които го не зачитаха и се борѣха съ него за постигане на сжщата целъ. Върхътъ бѣ неговъ, негова трѣбваше да бжде и славата и само негова. И като научава, че селскиятъ лекаръ д-ръ Пакаръ възнамерява да направи опитъ за изкачване на върха той му предлага да му бжде водачъ, при условие, че нѣма да взиматъ никого другиго. Надвечеръ на 8 августъ сжщата 1786 година потеглятъ тѣ отъ шамони, отдѣлно, по различни пжтища, за да не възбудятъ подозрение. На другия брѣгъ на рѣката вънъ отъ селото тѣ се срѣщатъ и почватъ да се изкачватъ по Монтанъ-де-ла-Котъ, на височината на която нощуватъ. На следния день тѣ извършватъ изкачването по намерения отъ Балма пжтъ. До мѣстото, дето бѣ стигналъ той, тѣ се изкачили безъ всѣко приключение. Горе на гребена обаче ги посрѣща остъръ студенъ вѣтъръ, който постепенно станалъ толкова силенъ, че ги принудилъ да легнатъ на земята и да чакатъ цѣли 10 минути да попрестане. Отъ студъ и умора Пакаръ станалъ съвсемъ апатиченъ. Той се влачилъ на четири крака и едва намиралъ сили да се изправи и покаже на отправенитѣ къмъ върха далекогледы отъ Шамони. Защото той казалъ на една своя приятелка, следъ обѣдъ да попоглежда съ далекогледа къмъ върха. Балма изкачилъ самъ върха и развялъ отъ тамъ кърпичката си, завързана на гегата. Неговото показване на върха било посрещнато съ тържествующи поздравы въ Шамони. Следъ това се върналъ да доведе другаря си, който малко следъ 6 ч. вечерята най-сетне стигналъ най-високата точка на върха.

Въ 7 часа трѣгнали назадъ. Нощта ги заварва на Гранъ Плато, Пакаръ билъ безпомощенъ като дете и Балма трѣбало на сила да го кара да върви. Къмъ 11 часа тѣ най-сетне излизатъ отъ ледника и прекарватъ нощта пакъ на Монтанъ де ла Котъ. На сутринята тѣ влизатъ преобразени до неузнаваемостъ въ Шамони. — Споредъ разказа на д-ръ Пакаръ, той, Пакаръ, собствено открилъ пжтя и ржководель изкачването, а Балма билъ само единъ случайно условенъ помощникъ, когото той е трѣбало да окуражава и насърчава и да му помага, за да може да го следва. И той, Пакаръ, изкачилъ най-напредъ

Монъ Бланъ

Изъ Die Alpen

върха, а Балма едва се довлѣкълъ следъ него тамъ. Все пакъ съвременницитѣ имъ сочатъ Балма, а не Пакаръ като победителъ на Монбланъ.

Следната година на 1 августъ въ 8 ч. и 15 м. сутринята потегля Сосюръ съ слугата си и осемнадесетъ водача и носача подъ командата на Балма отъ Шамони да изкачи върха. Експедицията е била снабдена съ една палатка, различни физически апарати провиантъ, стѣлби, вѣжа и пр. За туристическото ѣ снаряжение малко се знае. Ледокопката, която днесъ въ Пантрезина и Церматъ е станала необходима тоалетна принадлежностъ и за най-невиннитѣ разходки, тогава малко се е употребявала. Вжжето се е употребявало само за изваждане на нѣкой пропалналъ

въ нѣкоя ледникова пукнатина, но не и за навръзване единъ за другъ при вървене по ледници и по опасни мѣста, както днесъ. И туристическия костюмъ на Сосюра ни се вижда малко страненъ днесъ. Той е носилъ дълъгъ до подколениетѣ рединготъ и подгжнати горе обуца съ котки.

Пътятъ на експедицията е сжщиятъ по който минаха предната година Балма и Пакаръ. Първа нощувка е направена пакъ на Монтанъ де ла Котъ, а втората на запазено мѣсто надъ Голѣмото Плато. На 3 августъ тѣ стигатъ за два часа и половина на гребена и следъ други два часа, къмъ 11 ч. сутринята, на върха. По пътя тѣ сж изпитвали голѣми трудности въ дишането и е трѣбало да се борятъ противъ приспивателното действие на рѣдкия въздухъ и студа.

Първото чувство, което Сосюръ изпиталъ, като стигналъ на върха, било единъ видъ гнѣвъ за претегленитѣ мжки. Но скоро то отстѣпило на удивлението предъ величествената гледка и на ревността на учения, който се бѣ качилъ тукъ, не само да се каже, че е билъ горе, но и за да направи своитѣ наблюдения и опити, които въпреки умората и задухата продължили цѣли четири часа. Въ три часа и половина следъ обѣдъ потеглили назадъ и слизането вървѣло по-бърже и по-добре отколкото предполагали. Надъ Малкото Плато, на *Скалата на щасливото завръщане*, както я кръстилъ Сосюръ, опнали палатката за нощуване, и на 4 августъ слезли въ Шамони, дето

Сосюръ е билъ посрещнатъ и поздравенъ тържественно отъ семейството си и множество приятели.

На Сосюра не бѣ писано да извърши самъ първото изкачване на върха. Но безъ неговата инициатива, безъ съревнованието, което той предизвика между водачитѣ въ Шамони, Монбланъ не би билъ възкаченъ, всѣки случай не толкова рано. Сосюръ е който даде най-мощния тласъкъ за изследването на непристъпнитѣ за мнозинството отъ съвременниците му високоалпийски области, а изкачването на Монбланъ отъ известния по цѣлия свѣтъ женеВСКИ ученъ допринесе много повече за премахването на страха предъ ужаситѣ на ледения свѣтъ, отколкото всички по раншни възкачвания на отдѣлни върхове въ Алпитѣ, много повече и отъ самото първо изкачване на сжщия връхъ отъ Балма и Пакаръ.

Паметниятъ 3 августъ 1787 година е сжщевременно рождениятъ день на планинарството и специолно на високопланинския туризмъ, който даде сигнала за атакуване на ледобронираниѣ девствени върхове и високи пояси на алпийския свѣтъ. Отначало все още бѣха хора на науката, които подемаха и ръководѣха първоизкачванията. Но скоро къмъ тѣхъ почватъ да се присъединяватъ и хора на чистия туризмъ, които чрезъ усъвършенствуване на планинарската техника допринесоха извънредно много за успешното завършване на научнитѣ изследвания и изучаването на Алпитѣ.

Отъ нѣмски Пейо.

ПРИРОДА — ПОЕЗИЯ.

Поетически откровения въ които бликатъ свежитѣ струи на одухотворена и емоционално изживяна природа намиратъ своя перфектенъ изразъ едва въ личната поезия на времето, което откърми и погребва великия Ботевъ. Народната поетическа словестност прелива отъ обилието на мотиви, въ които безъ нѣкаква отличителна оригиналност и прочувствувана дълбочина по единъ шаблонно-скованъ маниеръ безличния творецъ дава въ нагледи поетически протоколи на еднообразната природа и нейния неотдѣлимъ атрибутъ—Балкана. Хайдушката песенъ никне спонтанно понесла на своитѣ стоманени криле кървавата мжка и безграничната воля за слънчевъ животъ съзидала незблемитѣ връзки, които отвеждатъ бореца въ тайнитѣ на скритата природа въ дебритѣ на планината, гдето единствено свободата празнува своя триумфъ и кошмара на робството е временно надмогнатъ. Образътъ на мощния балканъ се разраства до причудливитѣ форми на великъ символъ на идеята за свобода. Пѣвецътъ е въ интименъ контактъ съ живота на неодушovenата природа. Тоя таинственъ животъ действува магически върху неговия духъ и го пълни съ възхищение и трепетъ. Примитивностъ въ стилни похвати и низката степенъ на творческо жививяване обуславятъ и опититѣ на нѣкои отъ пър-

витѣ по време представители на нашата индивидуална поезия да се вслушатъ въ пулса на роднитѣ балкани и да свържатъ тѣхния художественъ образъ съ родолюбивитѣ си и бунтовни идеали.

Непостижимиятъ патосъ и необзорната дълбочина на чувството увеждатъ най-голѣмия нашъ поетъ Ботевъ въ центъра на единъ динамиченъ екстазъ—възбуденъ и подържанъ отъ сублимната фигура на балкана съ една възторжена напрегнатостъ, която има своето оправдание въ експлозивния натюрелъ на поета. Природата търси да излѣе своя образъ въ моментъ на буря и аудитивнитѣ възприятия се налагатъ съ реална и неотразима сила („чуи какъ ечатъ гори вѣковни“).

Най-углѣбеното изяснение на образа въ което художествената простота и типичната фантастика съперничагъ съ непосредственостъ на интуицията и музикалната разпоредба на ритмичнитѣ единици въ тѣхния външно и вътрешно римованъ строй имаме въ прочутата красота на строфата:

Настане вечеръ, — мѣсець изгрѣе,
Звезди обсиятъ сводътъ небесенъ,
Гора зашуми, вѣтъръ повѣе, —
Балканътъ пѣе хайдушка пѣсенъ!

Ако погледнемъ отъ птича перспектива нескончаемия филмъ отъ поетически ландшафти на Вазова ще откриемъ безброй екзалтации отъ природата на нашата балканска страна — спрегнати съ вѣчно будното патриотическо чувство на поета, но дадени едва ли не съ една повърхностна трактовка. Елементитъ на неумѣстно избликлалъ и малко оправданъ патосъ и на изобилна реторика подравятъ често пѣти искреността на чувството и натрапватъ на въображението хиперболично нетърпими образи. Все пакъ безкрайниятъ албумъ отъ разноцвѣтни портрети на природата — завещанъ ни отъ Вазова пази и нѣкои прекрасни съчетания на краски, които опиватъ духовното ни око и затрогватъ нашата психична конструкция.

Контемплативниятъ темпераментъ на Пенчо Славейковъ овладява органически наложителността на основно замислени и широко композирани „табла на природата и предимно Балкана и влага своята балансирана и сведена въ хармония индивидуална стихия въ служба на една концепция, която сочи да бжде постигната по чисто умоизрительнъ пѣтъ. Една легендарна епика въ която творческиятъ замахъ съумява да постави въ символни паралели балкани, народъ и обща вѣковна сждба и де изчерпи прелестта на колективното творчество, свързва фрагментарнитъ книжки на изображението въ една цѣлостна картина ту митично замислена ту таинствено и мждро вцепенена въ космиченъ захласъ.

„Настрѣхналъ се далечъ тъмней Балкана /и като вчера пакъ и влаженъ и студень/ вей утреникъ“. „Балкана виждамъ азъ—въ шеметни висоти/ изтъпватъ връхъ по връхъ и дивни и замайни/ и негли нѣкакви тъмъ поверени тайни/ да скриятъ те чела обвили сж въ мъгли“; „Бащице старъ Балканъ, жестоко сждишъ ти!“ „И своя погледъ гордъ Балкана старъ унесе/ на сѣнкитъ подиръ метежний волень рой —/ и въ блянъ пророчески чело наведе той“ (Кървава пѣсень ч. I, III).

Природата е неизчерпаемъ обектъ на естетически съзерцания. Тя е статиката и динамиката на нашето битие. Тя е родилния импулсъ за човѣка, убежище и гробъ за неговата физическа сжщностъ. Поезията следва отъ близо значителнитъ звена въ еволюцията на отношенията между човѣкъ и природа и дава изповеди, които сведочатъ за една напреднала култура и повисено самосъзнание.

„Естетичното отнасяне къмъ природата предполага по-сложна психика, то е резултатъ отъ духовни потребности“ (А. Илиевъ, Прекрасното въ природата. Златорогъ IV кн 9).

Но сжщовременно дълбокитъ конвулсии на модерната душа и страшнитъ нравствени катастрофи, които погълнаха въ своята пасть упования и стремиже отдалечиха погледа отъ външната природа и му дадоха необгледенъ просторъ — анализа на болната психика. Бенедето Кроче като говори въ началото на своята „Естетиката като наука и пр.“ (въ преводъ на френски отъ Henry Bigot) за интуитивното познание казва: „La connaissance humaine a deux formes: elle est ou connaissance intuitive, ou connaissance logique; *connaissance par l'imagination* ou connaissance par l'intelligence“. Логика и разсж-

Подъ Витоша

фот. Г. Трайчевъ

дѣкъ сж въ непрестанна борба съ интуиция и въображение. Тамъ гдето се касае за строителната работа на фантазията, рационалниятъ факторъ влага своята разумна контрола и изкуството добива правилната пропорция на напълно завършено дѣло. Така и въ измененото отношение на по-новия поетъ къмъ природата и външенъ свѣтъ. Не е възможно и отдалечъ да се опредѣли то въ една такава бѣгла критическа импресия и целта ми ще бжде загадната, ако мога да открия въ по-новитъ ни поети по-значително чувство къмъ природата въ нейния най-характеренъ признакъ—Балкана.

Ако не смѣтаме, че творчеството на К. Христова принадлежи на „старитъ времена“ и че нѣкогашнитъ му красоти могатъ да се впишатъ въ поетическата архива на канцеларията на Аполона, ще трѣбва да изтъкнемъ страстта на поета къмъ пейзажната лирика, въ която не веднѣжъ „приоблаченъ

балканъ“, „родни планини“, „сини далечни гори“, „скали и сипеи балкански“ сж алфа и омега на творческата обективация.

Кирилъ Христовъ открива своята първа стихотворна сбирка съ стихотворението *Ricordo* (въ посетнешна редакция претърпяло измѣнения) въ което четемъ: Нощта ни бѣ заварила въ гората] И сами бѣхме ние. Презъ листата]. Полюшнати отъ вечерния зефиръ], Надничаше усмихната луната...] Тайнственъ, чуденъ бѣше горски миръ.

За К. Христовъ природата е често онова, което е и за Вазовъ. Тя донася приятна отмора, тя цѣри ранитъ съ които градския животъ уврежда душата. „И пакъ се радвамъ азъ на планинитъ (Рила)“ А какъ и мене всичко тукъ милува. Встрѣдъ тия ненагледни планини...“ (По рилскитъ висоти — Вечерни сѣнки). Тоя ултрасубективенъ поетъ е способенъ на емоции, породени отъ възторгъ предъ природнитъ красоти, а въ нѣкои негови стихове ние имаме документи за една истинска туристическа страсть. („Хорътъ на туриститъ“. — Ето какво пише Вазовъ въ предговора къмъ „Избрани стихотворения“ на поета „Но венецъ на пѣснитъ вдъхнати отъ природата, безсѣмнено е тая чудно хубава пѣсенъ, наречена „Хорътъ на туриститъ“).

Нѣкаква цѣлостна, или оригинално замислена концепция на природата не би могла да се открие, преживѣното има чисто импресионистична подплата и въ такъвъ смисълъ пресилено е да се твърди, както това направи по време на обаянието отъ първитъ сбирки на поета единъ чуждъ листъ (*Kölnische Zeitung*), а именно, че Христовъ „се стреми да улови съдържанието на живота въ самитъ му глѣбини — както въ човѣшката сждба, така и въ природата.

Поетътъ на безначалната и безкрайна нощъ на кошмарнитъ терзания и на мировитъ загадки пионера на музикалната форма и на модернистични нави бѣ съсрѣдоточенъ въ мѣтното дѣно на разкъсаното и опожарено „азъ“ и даденото за външното око имаше единствената стойност на мимолетенъ символъ на пѣстроцвѣтни душевни съдържания. Яворовъ претърпя дълга вътрешна еволюция. Началния периодъ на творчеството му се характеризира съ мотиви пропити отъ социално настроение. Тамъ дето поета ни увеща въ природни картини ние сме свидетели на единъ неподражаемъ по мощъ замахъ на изображението и на една словесна економия — най-добрата гаранция за силата на симпатичното внушение. Картинитъ сж богати символи на социаленъ песимизъмъ и косвенъ намекъ за народнитъ неволи.

По-сетне образа на морето, особено на морския брѣгъ доминира надъ другитъ впечатления отъ природата. Вътрешно Яворовъ пазеше повече родство съ безкрайността на морето, съ неговото привидно и вероломно спокойствие.

Демонизмътъ на „Безсъници“, мрачната индивидуалност и Метерлинковата сѣнка съвършено включиха въ душевния затворъ първия ни модеренъ

лирикъ и му наложиха печатъ на пълна отчужденостъ отъ външната природа.

Любовта къмъ родната земя води творческото съзнание презъ стремглавитъ извиви и минутнитъ проблески на чувството за примитивната мощъ и първородната сила на природата.

„Зове земята родна /бездомния свой синъ“.

„Бълнуващъ азъ съзирамъ
Лѣса и равнинитъ на моя роденъ край“

„И тихо азъ настѣпвамъ
Въ безрадостни долини“

(Т. Траяновъ. Изъ „Химни и балади“ 1911)

Тайнственъ и строгъ, разгатналъ неведоми тайни опазилъ спомена за нечути разгроми Пиринъ следи жестокия походъ на смъртта по стрѣмнитъ плещи на Беласица :

Тѣменъ вслушва се Пиринътъ,
Дига каменния лобъ,
Знай че сѣнки ще преминатъ
Надъ Беласица ще зинатъ
Изъ недра ѣ гробъ следъ гробъ.

(Български балади — Тайната на Струма).

Т. Траяновъ прониква въ първичната сжщностъ на българския духъ въ свирепата и необуздана игра на заложения огънь въ демоничната душа на човѣка. Природата той схваща като фонъ на дълбоко и сложно избликли настроения и като мълниеносенъ символъ. Земята е великата майка на живота, земята страда като главно лице въ трагедията на живота.

Душа животворна
На мойта земя!“

У Траяновъ говори нѣкакво „трагично визионерство и пророческо ясновидение“ съ езика на смѣтнитъ и пълни съ безбрежна широта и мистиченъ трепетъ слова :

Въ безстрастна дрѣмка тънатъ черни небосклони
Тѣмнѣятъ пуститъ скалисти брѣгове
Далече само чува се далеченъ стонъ и
Зловещи шумъ на идващитъ ледове.

(Въ родния лѣсъ).

Балканътъ е загадъчния лабиринтъ на огромната и пълна съ митични създания земя. Той е забуленъ съ мрака на незнайна и предвечна сждба, стрелитъ на която пронизватъ народното сърце. Въ балкана шуми бунта на непристѣпния лѣсъ, който призовава огнената луна на нощно тайнство :

Дълбоко въ тѣмитъ, далеко въ Балкана,
Шуми непристѣпенъ, загадъченъ лѣсъ
Луната възхожда, отъ него призвана,
Луната възхожда изъ пламнала пѣна,
Луната възхожда изъ огненъ разрезъ,

У Траяновъ прозира една особена обичъ къмъ думата *лѣсъ*. Тая излюблена дума се среща въ много негови стихотворения. И когато той я свърже съ епитета „роденъ“, емоционалното сродяване съ природата добива нѣкаква магична власт :

„Владѣй съ вълшебно самовластие
О роденѣ, неизгледенѣ лѣсъ!“
Въ тебѣ блика плодоносно щастие,
И въ трепета на всички храсти
Залогъ свещенъ прозира днесъ.

(Лунна Балада).

Трагичнитѣ народни разгроми хвърлятъ стихийно отражение въ душата на поета. Балканитѣ сж последната пристанъ на разбититѣ войнства :

И пълчища ужасени,
Ставатъ, бѣгатъ, устремени
Къмто родни планини.

(Среднощно видение).

Съ милиарди пипала черна гибелъ докосва страната на зловеща орисия и пламватъ „пожари“ въ равнинитѣ“ кѣнтятъ лесоветѣ, горитѣ, полята, „безрадостнитѣ долини“ и „свраченитѣ върхове“.

Поклоникъ на абсолютната красота еднакво символистъ, реалистъ и класикъ, жрецъ на парнасизма и на „La musique avant tout chose“, Людмилъ Стояновъ обича тихитѣ вечерни пейзажи на природата, която сравнява съ свещенната непорочност на храмъ.

„Съ миромъ влизамъ, о Природа
Въ вѣчно-дѣвственитѣ ти храмъ!“

„Хълмове“ „земя“ „пустинни полета“ „пропасти“ и „върхове призвездни“ безмълвни и самотни тѣнатъ въ нежно съзерцание и напомнятъ тишината на „спящитѣ крайбрежия“. У Людмилъ Стояновъ преобладава визуелното въображение и образитѣ му тегнатъ отъ пластика. Природата е приближена до най-късатата дистанция и духа се добира до очнитѣ възприятия. Поетическиятѣ идеали на поета обаче водятъ творческото му съзнание къмъ по-други обекти.

Малката лирическа пиеса на Н. Лилиевъ — *Am die Natur* започва съ приветствено молебствие къмъ святата майка — природа.

Като майка разтвори
Кадифяната си пазва,
Искамъ румени зари
Да съзра отъ твойта пазва.

Увлеченъ въ миражитѣ на трансцендентални преживявания и чувства, поета на нежнитѣ трепети и нощната тайна често се възвръща къмъ тихитѣ кътчета на природата и се радва съ детинска искреностъ на нейната красота :

Знамъ сърдеченъ, свиденъ кътъ—
Средъ замръзли въ сънъ ели,
Звученъ ручей ромоли
И лучи стрели трептятъ.

Природата е съвършено бездушна, сломена печална; тя е сполучливъ рефлексъ на тъжната душа на поета. Полята спятъ „леденъ сънъ“, горитѣ сж

съкрушени и запустението на есенята шествува въ безпредѣленъ триумфъ.

„Средъ вкамененото мълчание на Природата“ (Л. Стояновъ Ем. п. Димитровъ — Хиперионъ г. I кн. 3), изъ „пжтеки“ които „не водятъ въ селения родни и мили“ „до ниви класисти“ „въ полета безбрежни“ до скоро вървеше нежния и мистиченъ херолдъ на забравенитѣ романтични и екзотични времена — Ем. п. Димитровъ. „Безсмъртие грозно цари въ равнини безъ начало“. Въ последнитѣ години поетътъ извърши благодатенъ завой въ творческия си пжтъ, пригърна родната земя и сложи трикратна целувка надъ нейнитѣ изстрадали угари. Той поиска да се слѣе съ народа който пои съ труда си

Розова долина

фот. Г. Трайчевъ

ненаситния и коравъ черноземъ. И ние следимъ щастливитѣ му опити (Кораби, Вселена).

Единъ поетъ когото сждбата да не бжде популяренъ преследва немилостиво, въпреки нѣкои свежи вълни, които бликатъ въ пейзажната му лирика, ни даде неотдавна нѣкои хубави прочувствани поетически фотографии на изгледи отъ родни планини.

А Мургащъ, катъ исполинска сграда.] Самъ въ приоблачнитѣ висоти.] Озаренъ отъ заникъ слънце, цялъ пламти.] Сякашъ, жертвена голѣма клада.

(Ракитинъ, Видение)

Нѣщо повече, у Ракитинъ, ние чувстваме трепета на фантастично приобщение и жизнено сродяване на поета съ мъртвата природа :

„Моя черенъ лесъ, побратимъ и баща“.

Елегичниятъ темпераментъ на далечния родственикъ на Бодлера, поета на града Д. Дебеляновъ бѣ повече привързанъ къмъ жилото на споменитѣ отъ единъ животъ, пѣленъ съ мрачната слава на несретата. Успоредици между природни и душевни настроения, като символизации на близко минало срещаме въ две стихотворения „Далечъ“ и „Гора“,

които импонираат и съ превъзходната си музикална форма:

„Далеч надъ мъртвитъ гори погледна мъртвата луна.
И предъ очитъ ми разкри
Скръбта на тиха равнина“.

Накрай полето, дето плавно излъчва слънцето стрели]
И въ марни валози потокъ съ вълни приспивни ръмоли]
Меда на отиха стаила дълбоко въ девствени недра —] Виши
клови непреклонни успокоената гора“.

Христо Ясеновъ е борчески настроенъ поетъ на възторга предъ прелялата отъ душа родна природа. „Краската за него е всичко, първото и последно поетическо сръдство“ (Ив. Радославовъ, Христо Ясеновъ Хиперионъ I, кн. 4—5). Най-характерната му чръта, като поетъ е отношението му къмъ природата. То е дълбокото пантеистично чувство къмъ безбрежното разнообразие и необхватния разкошъ на създанията, които пълнятъ всемира. Въ гърдитъ на поета бушува неудържимия избликъ на любовъ къмъ роднитъ гори — нѣкакъвъ бунтовенъ екстазъ:

Искамъ слънцето, слънцето светло да видя
И далечнитъ родни гори!

Всѣко стихотворение на Ясеновъ е кжсъ отъ природа.

Азъ живѣя въ цвѣтната природа
На широка необятна хижа.

Съ лице къмъ всемира поета дава воля на свой ексцентриченъ индивидуализъмъ и стиха му гони безкрая.

Азъ владѣя тишината на безбрежнитъ простори —
Въ мене слънцето изгрява и вселената говори!
(Панъ)

Бунта на душата довява далечни реминисценции и фантазията извиква величествения образъ на Балкана, българския поетъ отново чува хайдушката пѣсень:

И сѣкашъ дочувамъ — въ старинна легенда унесенъ
— Хайдушката пѣсень на стария роденъ Балканъ.

Ясеновъ беседва съ духа на Ботевъ.

Най-младитъ поети Разцвѣтниковъ, Каралийчевъ, Фурнаджиевъ и др., служители на единъ социаленъ идеалъ хранятъ нежна обичъ къмъ майката — природа прародителка и тълмачка на отрудения народъ и даватъ превъзходни описания на нейнитъ благодатни или опустошителни сили. Всѣки кжсъ отъ лирическата проза на „Ржжъ“ говори за непосредно чувство къмъ природата. Въ „Пролетенъ вятъръ“ на Фурнаджиевъ, въпреки слабата вътрешна кондензация на образитъ, вѣе одухотворения ликъ на схваната въ моментъ на бунтъ природа. Съ пълната мощъ на възродената си пролѣтъ, тя празнува нѣкакъвъ упоителенъ оптимизъмъ.

Иванъ Лековъ

ЗА ОБЛѢКЛОТО

Известно е, че едни отъ животнитъ сж студенокрѣвни т. е. тѣлото имъ има сжщо както неодошевенитъ предмети температурата на околната сръда, а други сж топлокрѣвни — у тѣхъ температурата при нормални условия се движи въ опредѣлени граници, които сж тѣсно отбележани, тѣ сж въ състояние да запазятъ температурата си константна при голѣми промѣни на температурата на околната сръда и при силни колебания въ интезивността на химическитъ горения, които се извършватъ въ тѣлото и които сж източникъ на топлината му. Тая равномѣрностъ на температурата се постига съ помощта на единъ много точенъ регулационенъ механизъмъ. Ако насилствено се предизвика значително промѣнение въ температурата на тѣлото, било като енергично му се отнеме топлина (напр. чрезъ силно изстудяване) или му се прекара такава (както напр. при жеговъ ударъ), то появява се голѣма опасностъ за живота. Ето защо природата се е погрижила да снабди топлокрѣвнитъ животни съ тоя регулационенъ механизъмъ, който управлява произвеждането на топлината въ тѣлото и отдѣлянето ѝ отъ него, та да могатъ тия два фактори да се уравниятъ единъ други т. е. колкото топлина се произвежда, толкова и да се изразходва, за да се запази температурата еднаква. Така постигна-

тото постоянство на тѣлесната температура е забележително и затова, защото както произвеждането на топлината, така и изразходването ѝ сж въ зависимостъ отъ много и различни условия; така напр. произвеждането на топлината е въ свръзка съ физическата работа, съ храненето и др., а отдѣлянето на топлина зависи отъ температурата на въздуха, отъ неговата влажностъ, движенията му и т. н.

Тѣлесната топлина се произвежда отъ химическитъ горения, които ставатъ въ тѣлото и които се подържатъ отъ храната. Така напр. 100 гр. захаръ изядени и усвоени отъ организма даватъ 400 голѣми калории; 100 гр. кашкавалъ — 400 кал.; 100 гр. бѣлъ хлѣбъ — 250 кал.; 2 яйца даватъ около 150 кал.; а 100 гр. млѣко — 66. Химическитъ горения се усилватъ, когато околната сръда се охлаждава, а ослабватъ, когато последната се стопля. Ако студътъ действува направо на кожата, то той предизвиква неволни мускулни движения (настрѣхване и треперяне отъ студъ), отчасти волни мускулни движения (трѣкане на ржце, тичане, скачане и т. н.) Съ тия движения горенията на мускулитъ се усилватъ и се произвежда повече топлина.

Отдѣлянето на топлина отъ тѣлото става чрезъ изпарение на вода, чрезъ излъчване и провеждане. Изпаряването на вода става по повърхността на

тълото и въ блѣлитъ дробове. Споредъ Рубнеръ съ изпаряването на единъ кгр. вода отъ тълото се отдѣлятъ около 600 калории. Количеството на изпарената вода зависи въ висока степенъ отъ влажността на въздуха: колкото въздуха е по-влажненъ, толкова изпарението е по-слабо. Въ такъвъ случай излишната топлина се отдѣля чрезъ излъчване и проводъ. Единъ голъ човѣкъ съ тегло около 82 кгр. излъчва за 24 часа около 1730 голѣми калории; облѣченъ излъчва за сѣщото време около 1180. Провода съ топлина съ сравнение съ другитѣ пжтища за отдѣлянето ѝ стои на по-задно мѣсто. При облѣчения човѣкъ топлината се провежда естествено презъ дрехитѣ и ако тия сж лоши нейни проводници, то и отдѣлянето ще бжде по-слабо.

При повишение температурата на околния въздухъ кръвоноснитѣ сждове на кожата се разширяватъ, тя се зачервява, и става топла отъ нахлуването на кръвъ отъ вътрешността на тълото, която е по-топла отъ повърхността му; съ това условията за отдѣлянето на топлина ставатъ благоприятни. Въздействието на студа върху кожата напротивъ предизвиква стѣсняване на кожнитѣ кръвоносни сждове: кожата става блѣда и хладна и съ това се създаватъ лоши условия за отдѣлянето на топлината. Съ хладни бани и студени изтривания можеме да тренираме кожата така, че щомъ върху нея подействува студъ, тя бърже да изпрати кръвта въ вътрешността на тълото и съ това да стане лошъ проводникъ на топлината и да предпазва отъ простуда.

На много животни пораста презъ зимата нова дълга козина, а презъ лѣтото опадна и се замѣня отъ по-къса. Това става главно за запазването имъ отъ студа. Други животни, които живѣятъ въ студень въздухъ или вода сж запазени отъ дълго и пгубно отдѣляне на топлина чрезъ дебели подкожни слоеве тлъстина, която е лошъ проводникъ на топлината. Подобна роля играе и човѣшкото облѣкло.

Тълото на човѣка може да се приспособява къмъ промѣнливата температура на въздуха само вътре въ опредѣлени граници, които кожата като усѣтенъ органъ му показва. Тия граници сж нагоре приблизително 36°C и надолу 25°C . При 30° — 31°C човѣшкиятъ организмъ се усѣща най-добре. Температурата надъ 36° голото тѣло усѣща като много гореща, а такава подъ 25°C като хладна. Вътре въ тия граници обаче кожата съ богатата си мрежа отъ кръвоносни сждове регулира сама тѣлесната топлина безъ вреда за организма, т. е. безъ да пострада последниятъ отъ изстудяване или претопляне. Надъ и подъ тия граници кожата самичка не е вече въ състояние да запази тѣлото отъ жегата и студъ и затова ѝ е необходимо облѣкло. То има за задача отъ една страна да регулира температу-

рата на оня слой въздухъ, който обвива кожата отъ всички страни (подъ облѣклото), между 25° и 36°C и отъ друга страна да го запази отъ дъждъ, вѣтъръ, прахъ, силна топлина и свѣтина и др. Топлото облѣкло е еквивалентъ на храната: то за пазва тѣлото отъ излишна загуба на топлина. При-стайна температура облѣклото спестява 20% отъ изразходваната топлина, а при ниска температура още по-вече.

При фабрикацията на платове за дрехи се употребяватъ различни материали: памукъ, вълна, ленъ, коприна, конопъ, кожа, мушамы и др.; всѣки материалъ има свои особени качества, които го правятъ по-вече или по-малко годенъ за облѣкло. За последното отъ значение сж тѣхнитѣ свойства да провеждатъ и да излъчватъ топлината. За установяване на тия свойства на платоветѣ сж правени следнитѣ

Селяни отъ Бѣлоградчийско

фот. Г. Трайчевъ

опити: Тенекени цилиндри отъ еднаква голѣмина сж напълвани съ гореща вода, едни отъ тѣхъ облѣчени въ различни платове (прилѣпнали и опнати на тѣхъ), други безъ да сж покрити съ платъ, и оставени да изстиватъ. При това е намѣрено, че не облѣченитѣ цилиндри за едно и сѣщо време сж изстивали значително по-малко отъ облѣченитѣ. Другъ е билъ резултата обаче, когато цилиндритѣ сж били хлабаво обвити съ платъ, т. е. когато между самия цилиндъръ и плата е имало слой въздухъ: тукъ облѣченитѣ цилиндри сж изгубили много по-малко топлина. Тия опити показватъ, че дрехитѣ само тогава държатъ топло, когато между тѣхъ и тѣлото има значителни слоеве въздухъ; когато обаче плата е съвсемъ прилепналъ и опнатъ на тѣлото, не само не държи топло, но и способствува за отдѣляне на повече топлина отколкото би се отдѣлила отъ голото тѣло. Защото най-много топлина се отдѣля не чрезъ проводъ, а чрезъ излъчване. Последното зависи отъ вида на повърхността; ако повърхността е грапава, както у платоветѣ, тя способствува за излъчване повече

топлина, ако е гладка, както при необлечените цилиндри, то излъчването е много по-слабо. Тия опити сж показали, че материята на различните платове (ленено платно, фланела, платъ за балтони и др.) и тяхната дебелина имат известно значение при задържането на топлината изразходвана чрез проводъ и излъчване, обаче разликите сж твърде малки. Свойството на известна дреха да държи топло зависи преди всичко от количеството въздухъ, което се намира между тълото и дрехата и от въздушното съдържание на плата, от който е приготвена.

Въздушното съдържание на известенъ платъ се определя от вида на тъканята т. е. доколко отделините нишки сж близо една до друга и какви празни пространства (пори) заключават между себе си. Има плътни и глатки тъкани, дето отделините нишки сж збити една до друга и порите сж много малко; трико, дето между нишките има повече пори; фланела и неваляно сукно, дето самите нишки сж грапави, така че те не могат да се допратъ една до друга и по тоя начинъ заключават помежду си по-големи и много повече пори. Относителните тегла на разните нишки (ленъ, памукъ, вълна) не се различават много, обаче относителните тегла на приготвените от тях тъкани се различават значително и то именно вследствие цѣлокупния обемъ на порите. Колкото обема на порите е по-голямъ, толкова плата е по-лекъ. Отъ изобилието и големината на порите зависи въздухопропускаямостта респ. вѣтроупорността на плата; ето защо известно изобилие на пори е желателно, но то не трѣбва да преминава една определена граница.

Когато единъ платъ се намокри било отъ дъждъ, било отъ потъ, водата нахлува въ порите, но не въ еднаква степенъ при разните тъкани; при гладките тъкани всичките пори се изпълватъ съ вода; при трикото оставатъ незапълнени 30% (при лененото), 60% при памучно и вълнено; при фланелата оставатъ празни 70—80%. Ето защо гладките тъкани, щомъ се намокрятъ, не съдържатъ вече никакъв въздухъ и затова държатъ студено, трикото и фланелата съдържатъ още въздухъ и затова държатъ по-топло. Но и трикото и фланелата започватъ да държатъ студено и то повече студено, щомъ се измокрятъ съвсемъ т. е. щомъ всички пори имъ се запълнятъ съ вода. Водата въ порите на облѣклото отнима топлина отъ тълото, едно защото се стопля на тѣлесна температура и друго защото се изпарява; а за да се изпари 1 кгр. вода отъ мокритъ дрехи потребни сж приблизително 600 калории, които въ по-големата си частъ се взиматъ отъ тълото. Това означава голѣма загуба на топлина и на сили и то е опасно за здравето.

Непромокаемите платове не могат да се понасятъ за дълго отъ човѣка, защото те пречатъ на отделинето на газове и парите отъ кожата, тя се затопля много подъ тяхъ, запотява се и следъ това се разкисва и разранява. Достатъчно е обаче да се направятъ дрехите трудно да се мокрятъ и трудно да пропушатъ вода; това може да се постигне, като

се натопятъ въ 1% разтворъ въ алуминиевъ ацетатъ; по повърхността на нишките се образува неутраленъ алуминиевъ ацетатъ, отъ който водата бѣга. Така приготвените платове не трѣбва да се гладятъ съ твърде горещо желѣзо, защото горещината разлага защитния пластъ — покривка на нишките.

За защита отъ силната топлина и свѣтлина лѣте и въ тропическите страни се използва цвѣтътъ на платовете: бѣлите платове абсорбиратъ лъчите на топлината най-малко, следъ тяхъ идатъ по редъ: свѣтложълти, тъмножълти, зелени, червени, сини, черни; черните дрехи поглѣщатъ приблизително два пѣти повече топлина отъ бѣлите.

За качествата на плата сж отъ значение не само обработката, но и свойствата на материала, отъ който е приготвенъ. Понѣкога различни материали при една и сжща обработка добиватъ приблизително еднакви качества. Но обикновено материала самъ по себе си, а и поради това, че различните материали изискватъ и различна обработка, обуславя сжществените качества на плата. Така вълната се отличава съ своята еластичностъ, вълнените платове иматъ повече пори, затова и топятъ повече, промокрятъ се по-трудно и изпаряватъ по-бавно попята влага; ето защо когато сж влажни, не държатъ много студено и предпазватъ отъ простуда. Ленени платове иматъ малко пори, промокрятъ се лесно напълно при влага и изпусчатъ влагата бърже, при което се отдѣля бързо и много топлина отъ тълото — нѣщо, което при нашия климатъ можемъ да си позволимъ само лѣте. Памука стои приблизително по срѣдата между вълната и лена; той може да се обработва по много начини, е по-ефтинъ и затова се употребява повече. Долните дрехи се приготвятъ на нѣкои мѣста отъ вълна, на други отъ памукъ, но изглежда, че платове изтъкани наполовина отъ вълна и наполовина отъ памукъ обединяватъ добрите свойства на вълната и памука, и сж най-добрите за тая целъ.

Това сж накратко изложени физиологичните и хигиенични основи на учението за облѣклото; съ практическата страна на въпроса всѣки горе доле е запознатъ отъ ежедневиия животъ.

Д-ръ Н. Дабовски.

* * *

ДРУЖЕСТВЕНЪ ЖИВОТЪ

XVIII редовенъ дружественъ съборъ тази година ще се състои въ Стара Загора на 3, 4 и 5 май. Централното настоятелство въ съгласие съ Старо-загорския клонъ е установилъ следната програма за събора:

1. Всички дружествени клонове които лежатъ на западъ отъ Стара Загора ще трѣбва да пристигнатъ въ града съ влака, който пристига тамъ въ 5 ч. сутринята на 3 май, а тѣзи на изтокъ и откъмъ Балкана въ 13 часа сжщия день.

2. На 3 май 15½ часа откриване на събора при следния дневенъ редъ: 1. Откриване на събора, 2. Рефератъ отъ общъ характеръ, 3. Приемане нови клонове, 4. Отчетъ

на Ц. Н., 5. Провърка на пълномощията, 6. Изборъ на съборно бюро, 7. Докладъ на контролната комисия, 8. Отчетъ на клоновитѣ пратеници, 9. Рефератъ върху бж-дешата дейностъ на Б. Т. Д., 10. Използуване дарението на д-ръ К. Панайодовъ, 11. Рефератъ върху отношението на Б. Т. Д. спремо другитѣ организации, 12. Бюджета за 1925 г. 13. Провъзгласяване почетни членове, 14. Рефератъ върху организация на излетитѣ, 15. Докладъ на комисиятъ, 16. Опредѣляне на задграничнитѣ излети, 17. Опредѣляне мѣстото на XIX дружественъ съборъ, 18. Изборъ на ново Ц. Н. и 19. Разни.

На 3 май вечерта туристическа среща (вечеринка) за опознаване гоститѣ и делегатитѣ.

На 4 и 5 май при хубаво време се уреждатъ еднo-дневни излети до Старо-загорскитѣ минерални бани (15 км), и до Горно паничревскитѣ бани на р. Тунджа (въ розовата долина) съ влака.

Следъ събора на 6 и 7 май за една група се урежда двудневенъ излетъ до в. Св. Никола, а на 6, 7, 8 и 9 четиридневенъ излетъ до Юмрукъ чалъ.

За дружественитѣ членове — държавни чиновници, които що взематъ участие въ събора е разрешенъ съ министерско постановление 7 дневенъ отпускъ. Ще се пж-тува съ 50% намаление по. Б. Д. Ж. съ единични увѣ-рения.

Видинския клонъ Бонония е ималъ на 10 мартъ общо годишно събрание, дето е даденъ отчетъ и е избрано ново настоятелство въ съставъ: председател Д. Стояновъ, подпредседател Ст. п. Георгиевъ, секретаръ Николай Николаевъ, касиеръ Д. Ванковъ, съветници Младенка Георгиева и Димо Поповъ.

Карловския клонъ Юмрукъ чалъ е избралъ следното клоново настоятелство: председателъ Ив. Златаровъ, подпредседателъ В. Гайдаровъ, секретаръ Ив. Енкинъ, касиеръ В. Чердаклиевъ, домакинъ Ст. Спасовъ и г-ца Н. Бакърджиева.

Карнобатски клонъ Чалъ кавакъ. Новоизбраното клоново настоятелство се е конституирало както следва: председател Косто Роховъ, подпредседател д-р П. Георгиевъ, секретаръ Мария Димчева, касиеръ Станка Пръвчева, библиотекаръ Алеко Василевъ, съветници Атанасъ Д. Русчевъ, Юрданъ Коджабашевъ и Илия Н. Бакърджиевъ.

Пловдивския клонъ Калояновъ връхъ въ събра-нието си отъ 1 мартъ е избралъ следното настоятелство: председателъ Ст. Н. Шишковъ, подпредседателъ Д-ръ Вас. Пъевъ, секретаръ Крумъ Стефановъ, касиеръ К. Константиновъ, домакинъ Леонъ Алмалехъ. Съветници: Н. Круевъ Начо Кировъ и Д. П. Христовъ.

Преславския клонъ Хорски долъ въ събра-нието си отъ 7 мартъ е избрало за председателъ Геро Геровъ, подпредседателъ Ст. Хараланова, секретаръ Д. Коевъ, касиеръ Ив. Матевъ, домакинъ К. Граматиковъ, съветници П. Никифоровъ, П. Пешевъ и Д. Герова.

Софийския клонъ Алеко Константиновъ е ималъ на 22 февруарий общо годишно събрание, дето е билъ даденъ и отчетъ. Отъ него се вижда, че клона е броилъ 748 напълно изправни членове и повече отъ 300, които по една или друга причина не сж могли да се издължатъ. Опитътъ да се образуватъ секции не е далъ очакванитѣ резултати, главно поради липса на време за организационни въпроси. По планомерна дейностъ е проявила IV-та секция въ Ючъ-бунаръ.

Цѣлото внимание на настоятелството и клона е било обърнато къмъ доизграждане на хижата, която е била довършена, напълно готова и осветена на 3 августъ въ деня на 25 годишния юбилей на клона и дружеството. Заслуга за довършването на хижата има цѣлия клонъ, но особени старания сж положили другаритѣ *К. Петковъ*.

Р. Поповъ, Чилингировъ, Пиронковъ, Велчевъ и др. А особено задължени се чувствуватъ и Настоятелство и Клонъ и Дружество и Туризъмъ къмъ клоновия членъ *Г. Д. Тошковъ*, който е провъзгласенъ единодушно за почетенъ членъ на Софийския клонъ.

Около хижата се предвижда: да се построятъ чешми, да се изсушатъ мочуритѣ, да се построятъ посредни станции, да се уреди бюфетъ, да се мобелиратъ спалнитѣ и др.

Относно маркировката отбелезанъ е пж-та само до хижата. Изучаватъ се точнитѣ названия на различнитѣ мѣстности за да се популяризиратъ и отбележатъ като ориентировачни пунктове.

Клонътъ е поделъ най-рано и вече наложилъ зимнитѣ излети, като се стреми да ги постави въ рамкитѣ на предвидливостъ и разумностъ.

Официални — отъ настоятелството и групитѣ сж уредени повече отъ 90 излети.

Популярнитѣ беседи по теорията и практиката на туризма сж продължени и презъ 1924 год. Държани сж седемъ реферати.

Вжтрешния заемъ, поради различни тегоби ще се тегли отъ 1927 год. когато клона ще ликвидира съ текущитѣ си задължения. произтичащи отъ постройката.

Клона проектира да свика една обща конференция на всички туристически организации за да се подирятъ възможности за едно групиране на всички туристически сили.

Дадени сж петъ вечеринки и едно забавление на хижата.

Новото клоново настоятелство е конституирано както следва: председателъ П. Делирадевъ, подпредседателъ Вл. Христовъ, общъ отчетникъ Ан. Гиневъ, касиеръ Ив. Миневъ, секретаръ Т. Чилингирова, домакинъ В. Руменовъ, съветници Д. Тошковъ и Н. Чилингировъ.

По решението на общото събрание на клона отъ 22 февруарий образувалъ се е и фондъ за залесяване на мѣстността около хижата. За тая цѣль сж издадени съ съгласието и одобриенето на М-вото на Земледѣлието и специални марки.

Търновския клонъ Трапезица е ималъ на 4 януарий общо събрание, дето е даденъ отчетъ за 1924 год.

Отъ отчета се вижда, че презъ годината всички грижи сж били насочени къмъ хижата, която напълно е обзаведена. Днесъ хижата разполага съ 100 легла, а добития чистъ приходъ отъ хижата презъ 1924 г. е — 27301 лв.

Презъ 1924 год. въ спалнитѣ сж пренощували:

1. Учители и учителки	336 души
2. Ученици	2653 "
3. Туристи членове на Б. Т. Д. и Ю. Т. С. 100	"
4. Туристи отъ чуждестрани д-ва . . .	162 "
5. Разни	104 "
Всичко	3355 души

Въпреки грижитѣ на клона около хижата не сж били забравени и излетитѣ. Такива сж уредени официално 12 до разни мѣста изъ близката планинска областъ.

Презъ годината клона е реализиралъ бюджетъ отъ 102,253 лв. на приходъ и разходъ. Отъ ведомостъта на активъ и пасивъ се вижда, че е реализирана чиста печалба отъ 52962-85 лева, съ която сума е увеличенъ клоновия капиталъ на 1, 176,015-03 лв.

Презъ годината сж получени дарения и помощи 31,799 лв.

Сжществува и фондъ Д-ръ Ст. Сарафовъ — 20510 лв.

Презъ годината клона е могълъ да увеличи мобилитѣ като сж купени 102 одеяла, 50 сламеника, 21 маси и 21 виенски столове.

Уредени сж били: 1 балъ и 13 следаобѣдни забви.
Членове презъ 1924 год.:

На 31 декемврий 1923 год.	312 души
Записани нови презъ 1924 г.	90 "
Подновили членство	12 "
	414 "
Презъ годината напустнали . .	30 "
На 31. XII 1924 год.	384 души

Варненския клонъ Девненски извори въ годишното си събрание отъ 22 февруарий е избралъ следното настоятелство: председателъ Д. Парушевъ, подпредседателъ В. Атанасовъ, секретаръ В. Панайотовъ, касиеръ К. Кирчевъ, домакинъ Вахрамъ Аганчянъ. Съветници: Кап. Лейт. Сава Ивановъ, Д. Кечиджиевъ, П. Константиновъ.

Казанлъшки клонъ Орлово гнездо въ редовното си събрание отъ 15 февруарий е избрало за председателъ Манолъ Ст. Черневъ, подпредседателъ Ив. Геневъ, секретаръ Ц. Цаневъ, домакинъ Ст. Енински и съветници г-цитъ Анка Малчева и Анка Димитрова. Клонътъ презъ годината е броилъ 103 члена — 39 жени и 64 мъже. Устроени 20 излета — 14 едnodневни, 2 двудневни, 2 трidневни и 2 многodневни. Клона възнамерява да уреди презъ лѣтото нѣколко постоянни лагери въ планината за да улесни многodневнитъ излети.

Старо Загорския клонъ Сърнена гора въ събранието си отъ 8 февруарий е избрало следното настоятелство: председателъ Ст. Минковъ, подпредседателъ Д-ръ Анастасъ Козаровъ, секретаръ Ст. Георгиевъ, касиеръ Кирилъ Николовъ, библиотекаръ Анка Касабова, съветници: г-жа Клара Стойкова, Т. Близнаковъ и г-ца Н. Друмева.

Клонътъ е броилъ презъ годината 149 членове — 99 мъже и 50 жени. Устроени сж били: 15 едnodневни излети, 1 двудневенъ, 3 трidневни и 1—12 дневенъ изъ Родопитъ и Пиринъ. Дадени 2 вечеринки и 1 увеселение, съвмѣстно съ юношитъ.

Русенски клонъ Приста. Избрано ново настоятелство на 1 февруарий; председателъ Ив. х. Ивановъ, подпредседателъ Вл. Сапуновъ, секретаръ Крумъ Аврамовъ, касиеръ Георги Хлебаровъ, домакинъ Хр. Медникаровъ, съветници Юрданка Тодорова, Казимиръ Дюранъ и Ат. Димитровъ.

Презъ годината членоветъ сж достигнали до 439 души — 270 мъже, 169 жени. Излетната дейность е била доста оживена. По-голѣми излети сж били устроени до Мусала и Витоша, до Свишовъ, Разградъ и др. Устроени една вечеринка въ града и друга въ Разградъ.

Никополския клонъ Родина е избралъ следното настоятелство: председателъ Кап. Ив. Побиенски, подпредседателъ К. Стамболовъ, секретаръ Ст. Станчевъ, съветници: Ив. Бояджиевъ, Л. Ивановъ, г-жа Е. Узунова и г-ца С. Тортоманова.

Въ общото си събрание клонътъ е решилъ едnodушно да отпустне 1000 лв. на централното настоятелство, която сума да се употрѣби за подобрене списанието *Български Туристъ*.

Презъ изтеклата година клона е броилъ 60 члена — 35 мъже и 25 жени, една доста голѣма цифра като се вземе предъ видъ етнографския характеръ на града.

Харманлийския клонъ Родопи проявява оживена туристическа дейность. Обзавелъ се е вече съ собствена канцелария и съ сказки, срещи и всчеринки се стреми да популяризира широко между гражданитъ идеитъ на туризъма.

Редакторъ: Ив. Велковъ

Отъ даденитъ нѣколко срещи една е била съвмѣстна съ юношитъ и тѣхнитъ родители и настойници. Извършени сж и редъ излети, повечето и съ научна цѣль.

Плевенския клонъ Каилъшка долина е преизбралъ на 1 мартъ старото настоятелство въ съставъ: председателъ П. Караивановъ, подпредседателъ Илия Бърдаровъ, секретаръ Д. Тошковъ, касиеръ Маринъ Пановъ и домакинъ—библиотекаръ Б. Христовъ.

Бургаския клонъ Странджа е ималъ общо годишно събрание па 1 мартъ. Избрано е настоятелство: председателъ Ил. Ивановъ, подпредседателъ Бл. Карагѣзовъ, секретаръ Б. Илиевъ и съветници Долапчиевъ, Кировъ

Хасковския клонъ Аида, преминалъ своя организационенъ периодъ, проявява вече широка дейность, която се дължи на едно нараснало съзнание въ голѣма частъ отъ дружественитъ членове. Като ценна придобивка трѣбва да се отбележи наемането и устройването на собственъ клубъ, а сега като се стреми да изгради и собственъ домъ на отпуснатото отъ общ. съветъ мѣсто отъ 12 декара, западно отъ черквата св. Спасъ, надъ града.

Въ края на отчетната година клона е броилъ 167 члена. Устроени сж повече отъ 15 излети, нѣкои отъ които многodневни съ по-далечни обекти.

Въ клуба сж устроени 12 срещи, посещавани и отъ гости. Освенъ това една вечеринка и една кинозабава, съвмѣстно съ юношитъ. Презъ декемврий м. г. е била уредена и една сказка отъ Д-ръ Кадиевъ на тема „Туризмъ и медицина“. Клуба разполага съ една библиотечна отъ 40 тома книга.

Долнобанския клонъ Ибъръ е уредилъ на 4 януарий излетъ до Джеваловата воденица — Бистричкия балканъ, и на 10 с. м. туристическа седенка, на която члена А. Д. Цвѣтковъ е рефериралъ върху Туризма. На сжщата седанка е била поднесена на г. Цвѣтковъ, почетенъ членъ на Б. Т. Д., почетната значка. Излети още сж уредени на 11 с. м. до Градището и на 19 до Гуцелъ презъ Балкана. Излетитъ и седенката сж били добре посетени както отъ членове така и отъ гости.

† Веса Н. х. Цочева, членка на Станимашкия клонъ Безово, на възраст 26 години е починала на 1 Мартъ. Майката природа кротко ще я приюти въ своитъ недра и пролѣтътъ ще накичи гроба ѝ съ най-чуднитъ си цвѣта.

Миръ на праха ѝ.

При сношенията си съ Централното Настоятелство клоноветъ да се обръщатъ на адресъ: Б. Т. Д. Централна Солунъ 23.

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТЪ. Месечно илюстрирано списание за туризмъ и родинознание. — Органъ на Българското Туристическо Дружество — Препоръчано отъ Министерството на Народната Просвѣта съ окржжно № 1792 отъ 17 януари 1922 год. Год. XVII (Януарий — Декемврий 1925 г.) Абонаментъ: за членове на Б. Т. Д. и Ю. Т. С. годишно 10 книжки — 60 лв., за нечленове 70 лв. За чужбина 100 лв. Всичко за списанието да се изпраща до: Редакцията на сп. *Български Туристъ*, София. ул. Солунъ 23.

Туристи, разпространявайте Български Туристъ!

Придворна Печатница